

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I, 17

Izhaja vsak dan, izveniši
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Po pošti prejemati:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta „ 13 „ — „
četrt „ 6 „ 50 „
mesec „ 2 „ 20 „

V upravništvu prejemati:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta „ 10 „ — „
četrt „ 5 „ — „
mesec „ 1 „ 70 „

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 116.

V Ljubljani, v ponedeljek 21. maja 1900.

Letnik XXVIII.

Državni zbor.

Dunaj, 19. maja.

Prazno delo.

Voz vedno le pod pot drži. Češka obstrukcija je vzdignila stroj s tira in danes je zopet običal v jarku. Giblje se mnogo rok, da spravi razvaline s pota, a prazno je delo, dokler proga ni prosta. Z leve in desne se množe interpelacije, konfiskovani članki, zaplenjene knjige, katere zapisnikarji čitajo in prirejajo za tisk v — državni tiskarni in tako skrbje raznim zakonitim in brezimnim »pisateljem« za brezplačno izdajo njihovih duševnih proizvodov. Tako dr. Schwechten gotovo ni sanjal, da hode njegova satira na žide, tiskana v Koloniji ob Renu, po prijaznosti gospoda Breznovskega objavljena tudi v zapisniku avstrijske zbornice z dne 18. maja 1900. Sicer pa ta »pesem o Leviju«, prosto po Schillerju, ni brez soli in žvepla. Tudi »Talmud v praksi« je lep donesek k slovu češkega antisemitizma. Žalostna je sicer ta prikazen trhlenega parlamentarizma, vendar pa prizori v zbornici in okoli predsednika vzbujajo prisiljen smeh. Upravni drama-tičen recitator je gospod Hofica, ki si gladi dolgo brado in neutrudeno čita razne dobre in slabe šale. In klasičen je dr. Pfersche, ki si najraje izbira interpelacije v češkem jeziku, da se pripravi za rektorja na bodočem češkem vseučilišču v Brnu. Le škoda, da zapisnikarji ne smejo s plzenskim pivom namesto z vodo spirati zaprašenih grl.

Danes so zopet zapisnikarji tiho in glasno, zabavno in dolgočasno čitali zaspani galeriji in praznim klopih v zbornici dolge štiri ure razne interpelacije na ministre, nato so se vršila za premembo glasovanja po imenih, dokler je bilo v zbornici še 100 poslancev, ki so se odzivali. Kmalu po peti uri pa je ob glasovanju dremalo po klopih le še 98 poslancev in predsednik je moral zaključiti sejo vsled nesklepčnosti. In to so hoteli češki in drugi poslanci, ki so se odtegnili praznemu glasovanju. Prihodnja seja bo še le 8. junija.

Kaj sedaj?

Češki poslanci so hoteli dokazati, da morejo sami ustaviti delo v parlamentu. Ta namen so dosegli in brez dvoma bi mogli

vzdržati obstrukcijo še tedne in mesece. Sami pa uvidijo, da to ne more biti konečni njihov namen. Z nadaljno obstrukcijo do cela razbijejo desnico, ki je vedno pripravljena moralno podpirati njihove opravičene zahteve, in le pospešijo nakane levičarjem. Iz srede politikov na levi in desni so privreli na površje razni predlogi za premirje, a do- slej so se vsi razpršili kakor vođeni me- hurji.

Prememba poslovnega reda je sedaj ne- mogoča, ker si levičarji sami za bodočnost nočejo vezati rok. Sicer pa bi prvi poskus za premembo povzročil vihar, da bi šipe letele v kosce.

Drugi predlog, ki so ga sprožili jugo- slovanski poslanci, je ta, naj češki poslanci opusté obstrukcijo tako dolgo, da jezikovni odsek poskusi svojo srečo. Tudi ta predlog ni obveljal. Češki poslanci imajo pomisleke že glede kompetence, in tudi Poljaki se z ozirom na gališke razmere ne morejo ogreti za ta predlog. In ko bi se izvolil jezikovni odsek, ali je kaj upanja, da zboljša vladne predloge? Desnica je od 17. oktobra vedno manj zanesljiva in v odseku bi ne pokazala potrebne odločnosti. Tako odgovarjajo češki poslanci, ki nimajo zaupanja do vlade niti do vseh desniških klubov. Vladni načrti pa, kakoršni so, pa v narodnem oziru ustvar- jajo stanje na Češkem in Moravskem, kakor je bilo celo pred Strehmarjevo naredbo.

Poskušalo se je tudi pritiskati na vlado, da bi izposlovala najvišji odlok za češki no- tranji uradni jezik. Toda levičarji so to na- mero takoj izvohali, zapretili z odločno ob- strukcijo in ta misel je bila v kali zamor- jena. In to iznova priča, koliko zaslombe imajo Nemci v višji birokraciji in v krogih, o katerih je govoril delegat Slama.

Konečno se je sošla v petek popoldne parlamentarna komisija desnice, da od če- škikh zastopnikov izve pogoje, pod katerimi bi mogli in hoteli opustiti obstrukcijo. Ob- ravnave so bile strogo tajne. Če tudi že sedaj niso imele vidnega uspeha, znamenje je vsaj, da večina vsaj formalno ni še razbita in da tudi Čehi še niso zgubili zadnje nade. Češke zahteve niso pretirane, vlada jim more ustreči brez vsake škode za Nemce. Pred Badenijem bi se morda tudi Nemci mnogo in resno ne

upirali, recimo, češkemu vseučilišču na Mo- ravskem ali češki obrtni šoli v Budejovicah. Danes seveda smatrajo Nemci vsako kon- cesijo češkemu narodu kot izzivanje nemške narodnosti. In Nemci se, kakor je nekoč rekel Taaffe, s policajem vlagajo spat in vstajajo s policajem. Nemcem ne velja to- liko boj za jezik, kakor za moč, za vlado. Trdno smo prepričani, da bi nekatere zmer- nejše nemške stranke takoj dovolile Čehom notranji uradni jezik ter jim navrgle še nekaj srednjih šol z vseučiliščem na Moravskem, ko bi se Čehi in Poljaki z njimi zvezali v novi koaliciji. Saj je bilo ravno te dni mnogo ugihanja o tej ideji, ki je imela celó na des- nici nekatere zagovornike.

Kaj torej sedaj? Do 8. junija je časa dovolj, da se vlada odloči za češke zahteve, ki nikakor ne segajo v nemško posest. Ako se to posreči, potem je mogoče še o prav- vem času rešiti proračunski provizorij, ki je kot prva točka na dnevnem redu. Ako ne, morala si bode vlada zopet pomagati s § 14. »N. Fr. Pr.« že nekaj dni straši z novimi volitvami. Toda vlada po novih volitvah pride le z dežja pod kap. Na levi in desni bi se pomnožilo število radikalnih življev, ki so v vsakem slučaju pripravljeni za ob- strukcijo. Nove volitve bi bile le udarec v vodo, kajti vzrok sedanjega kaosa ni v par- lamentu, ampak v bistvu izvožene avstrijske politike. »N. Fr. Pr.« sicer tudi tako sklepa, ali iz drugih premis. Meni namreč, da bi se vlada morala vrniti k nemškemu centralizmu, ki ne pozna pravic slovanskih narodov; v prvi vrsti pa bi morala potisniti Čeha na stran. Da, ti leže Nemcem v želodec kot ne- prebavljivi žebli. S Poljaki bi se lahko po- botali in Jugoslovane bi povezali v mehove. To je tisto, kar Jugoslovane v prvi vrsti druži s Čehi.

Mi smo prepričani, da je danes vsaka vlada proti Čehom nemogoča, kakor je tudi nemogoča proti Nemcem. Češka zmaga je moralna opora za Jugoslovane, češki po- raz je smrtni udarec za slovanski jug. Deset bohinskih železnic nas ne reši narodne snrti, ako ostanemo osamljeni v boju za obstanek. Pred očmi je treba imeti celokupni narod slovanski, a ne nekaj lokalnih ko-

ristij, ki so v narodnem pogledu le dvom- ljive vrednosti.

Mogoče je še vedno, da nemški libera- lizem zleze zopet na konja. Da se to ne zgodi, toplo želimo, da vlada napravi pre- mirje mej Čehi in Nemci ter ustvari pod- lago za resno in trajno spravo. Ako Nemci res teže za skupnimi interesi vseh avstrij- skih narodov in ne le za hegemonijo, po- tem je sprava mogoča in gotova, sicer nikdar.

Politični pregled.

V Ljubljani, 21. maja.

Postlanska zbornica je v soboto na- stopila binkoštno počitnice, ki bodo seveda tokrat izredno dolge in še proti volji tolike večine poslancev. Prihodnja seja poslanske zbornice je šele 8. junija. V teku prvih treh tednov je zbornica toliko napredovala, da je srečno izvolila člane v kvotno deputacijo in pa jednega člana v delegacijo. In to je vse; delalo se ni niti v plenumu, niti v odsekih. Čas in denar, ki se je potratil v tem času, je popolno zavržen. In vključ temu še ni prav nikake nade, da se po Binkoštih zboljša položaj. Voditelji desniških klubov so storili, karkoli so mogli, a Čehi se še ne udajo, dokler jim vlada ne dá zadoščenja. In vlada se ne gane nikamor in se noče zameriti Nemcem, ker se potem preseli obstrukcija z desne proti levi in vlada pride z dežja pod kap. Toda večina desniških strank bi imela raje, da se zgodi drugo, ker bi lažje krotila nemško obstrukcijo in bi bil parlament vsaj nekoliko delaven, in tak je gotovo boljši nego absolutizem. Tega bi posebno bridko občutili Slovani in ne v najmanjši meri Slo- venci na Kranjskem, kjer se nam že sedaj mečejo polena pod noge.

Poljaki in Čehi. Povedali smo že, da se posebno Poljaki trudijo, kako bi od- vrnili mladočeške poslance od obstrukcije. A tudi mej Poljaki se dobe politiki, ki sim- patizujejo s Čehi in pravijo, da je njih za- hteva popolno opravičena. List, ki zastopa te vrste politike, piše mej drugim: Boj, ki ga bijejo sedaj Čehi, ni samo boj za pravice če-škega naroda, marveč boj vseh avstrijskih Slovanov proti Nemcem, kajti gre se za

LISTEK.

O Levčevem „Slovenskem pravopisu“ in njega kritikah.

Spisal dr. K. Štrelj.
(Dalje.)

Da je Škrabčev stališče edino pravo in našemu narodu primerno, kažejo dosednji poskusi, ki so hoteli knjižni jezik razvijati po drugih načelih: vsi so se do- sedaj ponesrečili. Tako se je slabo obnesla novotarija patra Marka Pohlina, ki je hotel knjižnemu jeziku dati v podstavo narečje ljubljansko. Nič ni dosegla mešanica Matije Majarja in tovarišev v dóbi ilirski. Tudi Levstikovih nepotrebnih novotarij smo se kmalu otrsli. Enaka usoda čaka pač tudi najnovejšo mešanico Lamurskega in tovarišev; sami skrbé — hvala Bogu! — z nerazumljivostjo in kosmatostjo a priori za to, da njih vmetalni jezik ne „poloči v nas“ domovinstva.

Levčev „Slovenski pravopis“ je našel nasprotnikov tudi zato, ker ima nekaj pravil o pravorečnosti, ki so jih „lepogolki“ kritiki krstili za „rovatarska.“ Ta prav- zaprav res ne spadajo v pravopisje; zato ne zadeva ta odpor toliko pravopisa samega, kolikor glasoslovje knjiž- nega jezika sploh. Ravno zoper ta Levčeva pravila se je vnel najhujši boj in strastna agitacija, ki je iznova spravila na dnevni red vprašanje o našem parlamentarnem jeziku.

Poklicani in nepoklicani kritiki so se oglasili in nagomilili grmado očitkov, protestov, ugovorov in — priznav.

V jezikoslovnih stvareh nezvedenemu človeku je težavno in celo nemogoče spoznati, kedo trdi v tem boju resnico ali je resnici najbliži. Vredno in potrebno se mi torej zdi, si natančno ogledati in pretresti Levčev „Slo- venski pravopis“ in pa vse očitke in popravke njegovih kritikov, ter po svojih močeh vstanoviti, v koliko so prvi pravični in podprti, v koliko pa le — prisiljeno zelje.

Izmed ocen bom vpošteval te-le:

1. „Bravec“ ali „bralec“? Jezikoslovna razprava. Napisal R. Perušek. Pridejane so: Opombe k Levčevemu „Slovenskemu pravopisu.“ V Ljubljani 1899. Založil pisatelj. Prodaja L. Schwentner. 8°, 44 str. Cena 60 h.

2. Phylloxera philologica, spisal Philo- logus. Listek „Slovenskega Naroda“ I. 1899., št. 130.

3. O slovenskom književnom jeziku, spisal I. Milčetič v zagrebškem „Viencu“ I. 1899., broj 29, str. 469—472.

4. „I“, spisal K. v tržaški „Slovenki“ III. (1899), zv. 17., str. 397—402.

5. Seveda bralec in še marsikaj, spisal Fr. Ilešič v mariborskem „Popotniku“, teč. XX. (1899), str. 194—196, 225—228, 243—245, 259—265; ta spis je izšel tudi v posebnem natisku pri Schwentnerju v Ljub-

6. Ocena v „Ljubljanskem Zvonu“, XIX. teč. (1899), str. 319—321, 452—455.

7. Bojni klic „bravec“ in protiklic „bralec“ v „Ljubljanskem Zvonu“, XIX. teč. (1899), str. 514—516.

8. „Bravec“ ali „bralec“? Spisal Ivan Belè, listek „Učit. tovariša“, XXXIX. teč. (1899), str. 172—176.

9. O Levčevem pravopisu. Spisal Milivoj Ivanov v tržaški „Edinosti“ 1899. leta, št. 192—194, 197—201, 203, 204, 209, 210, 212, 214, 216 (zjutranje izdanje); 218 (večerno izdanje); 222, 223, 224, 229, 230, 233, 236, 240, 241, 242 (zjutranje izdanje); 242 (večerno izdanje); 244 (zjutranje izdanje); 250 (večerno izdanje); 254, 255—257, 260 (zjutranje izdanje); 261 (več. izdanje).

10. Ocena, ki jo objavlja na platnicah „Cvetja z vertov sv. Frančiška“ p. Stanislav Škrabec od 6. zvezka XVII. teč. nadalje.

Ni se mi zdelo potrebno, da bi se oziral na osebne napade na Levca, skrite v nekaterih teh kritik, zlasti v kritikah, imenovanih zgoraj pod št. 1, 2 in 9, n. pr. na trditve, da je vlada tako rekoč podkupila Levca in Pleteršnika, na zbadanje, da je Levčevo delovanje preobširno in je Levce „slepo obožavani malik“ učiteljstva. Zoper taka očitavanja naj se borita profesorja Levce in Pleteršnik sama, ako se jima zdi vredno. Dalje se nisem oziral na Ilešičev poziv v št. 137 „Slovenskega naroda“ (I. 1899.) ter na istega gospoda poročila o izjavah srednješolskih profe-

zmago načela enakopravnosti vseh narodov, da se zlomi moč nemškega nasilstva, ki trdi, da so v Avstriji več ali manj vredni narodi. In zato je največja dolžnost vseh slovanskih zastopnikov, da se udeležujejo boja Mladočehov proti Nemcem.

Avstrijska delegacija ima svojo prvo plenarno sejo v petek 25. maja ob 4. uri popoldne. Na dnevnem redu je poročilo budgetnega odseka o proračunu zunanjega ministerstva. Seje delegacij so toraj prav redke in še celo v odsekih ni opaziti posebne delavnosti. Se jim pač ne mudi, saj imajo časa dovolj.

V nemškem državnem zboru se mala peščica opozicijonalcev krepko bori proti večini za lex Heinze. V boju proti temu načrtu so nacionalci, socialni demokratje in njim sorodni elementje, ki napenjajo vse svoje sile, da preprečijo izvršitev in odobritev usodnega zakona. Toda vključ vsem nasilnostim je centum izredno vztrajen in mu, kakor je pokazala sobotna dolgotrajna seja, ne preseda niti deset imenskih glasovanj, marveč vztraja do konca. Obstrukcionisti stavijo najrazličnejše predloge, mej drugim je nekdo predlagal, da se zakon uveljavi še le s 1. januarjem 1920, naj se spremeni vsaka beseda v načrtu itd. Seveda se vrše poleg tega še dolgotrajne debate o poslovnem redu, o »pristranosti« zborničnega predsednika in drugih enakih važnih zadevah. Vključ temu je bilo vsprejetih že nekaj paragrafov. Počasi gre sicer, a vendar se napreduje, in ako se bodeta obe stranki držali tako vztrajni do konca, zmagala bo večina s svojimi zahtevami.

Italijanski parlament je razpuščen in že prihodnje dni se vrše nove volitve, o katerih meni vlada, da bodo dovedle v zbornico manjšo opozicijo. Oficijozna »Agenzia Stefani« objavlja vzroke, vsled katerih je vlada posegla po tem skrajnem sredstvu. Že jedno leto, glasi se v poročilu, se pojavljajo v zbornici dogodki, ki so prisilili vlado, da je izposlovala pri kralju pooblastilo za razpust zbornice. Manjšina, ki je ponavljala posnemanja nevredne tuje vzglede, je obstruirala načrtu zakona o političnih korakih vlade in je s tem dala povod, da se je izdala zasilna naredba in razpustila zbornica. V tej dobi nemirnega dela vlada ni ničesar opustila, kar bi moglo pomiriti duhove. Kralj je pomilostil nemirneže iz leta 1898, vlada je predložila nebroj gospodarskih predlog. Toda ko je najvišje sodišče odreklo pravno veljavo tej zasilni naredbi in jo je vlada predložila zbornici, je manjšina preprečila razpravo. Vlada meni, da je bila do skrajnosti popustljiva, in bo sedaj nastopila le kot braniteljica javnega reda in miru. Dežela naj pa sedaj sodi in obsodi tako počenjanje.

V Srbiji so obhajali sredi minolega tedna rojstveni dan raz-kraljice Natalije. V vseh cerkvah so se vršile slovesne službe božje, katerih se je moralo udeležiti uradništvo in častništvo ter šolska mladina. Toda tudi tem povodom se je pokazalo »krasno« razmerje mej Milanom in Natalijo ter sinom

Aleksandrom. Kralj Aleksander je sporočil metropolitu, da se udeleži službe božje tudi on z Milanom, toda poslednji nikakor ni hotel ustreči sinovi želji. Šele daljšemu prigovarjanju se je posredilo, da se je Milan pomešal »incognito« nekje zadej mej druge dvorjane in tam dajal duška čutilom za svojo spodeno in globoko žaljeno soprogo. Vsled tega se je izredno zakasnil pričetek zahvalnega opravila. Potem je Aleksander v svojem in tudi Milanovem (!) imenu brzojavno čestital kraljici Nataliji, toda celi dan ni dobil odgovora in še le pozno v noč je došla brzojavka, da kraljica čestitke ne vsprejme. Tako »prijateljstvo« vlada mej njimi.

Glasba.

Orglje bratov Zupanov za cerkev sv. Jakoba v Opatiji. Na povabilo čast. župnega urada v Opatiji mi je bila naloga od firme bratov Zupan iz Kamnegorice (Gorenjsko) novo postavljene, po stožnem sistemu izdelane orglje v opatski cerkvi v Opatiji do najmanjših delov natančno preiskati, pri čemur sem prišel do sledečega zaključka:

Kar zadeva izdeljavo cinaastih, kakor tudi lesenih piščali in na njih uporabljeni material, je vse to izvrstno, najfineje in brez napake izvršeno. Prospektne piščali imajo izbočene labije, notranje pa vse iztisnjene (ne pa urisane) vsled česar je intonacija lažja in fineja. Na večjih in manjših lesenih labijalkah je na ton povzročujočih delih z najboljšim materialom in pripravnostjo za točno in brzodgovorno intonacijo poskrbljeno. Vglasha orgelj je čista, po normalu A₃=870 nihajev, matematično cerkvi primerno temperirana. Glasovne barve posameznih registrov so posebne lepote. Tako na pr. Salicional 8' nježni, k srcu šepetajoči glas, Flauta 8' tako fina, na zvoku nježna, da jo od prave koncertne ni možno razločevati. Tako so tudi: Unda maris 8', Octav 4, Miscitur 2', Principal 8', Subbass 16' polno, lepo in lahno pojoči in splošno vsak register dostojno in popolno odgovarja svojemu značaju. Kar pa na teh novih orgljah vsakoga najbolj iznenadi, je igranje na polnem stroju, to ti je moč, mogočnega polnopojočega tona, vendar pa ne v vsem prav nič kričeč, kakor se to večinoma pri novih, izjemoma pa še na starih orgljah nahaja. Meh je strogo po moderni tehniki ukrojen, na kojem bi najstrožji kritik ne mogel najti najmanjše pomanjkljivosti. Mirni takt vzdržujejo navskriž tekoče železne šine na vun in notri tekočih gibah. Sestav je francoski in se sam regulira. Omara je jednostavna, v cerkvi primernem slogu povzeta, a jako okusno izpeljana in diči našo staro, častljivo opatijsko cerkev.

Dohod v notranjost orgelj je jako praktičen. Sestav sapnice na stožce je bil po svoji prednosti in zboljšavah vže zadostno priznan kot najboljši in to od raznih strokovnjakov. Skratka, vse je storjeno, da orglje izvajajo v igri vso lepoto na čisti in enakomerni intonaciji in da glasbeni utis deluje v polnej moči na celim stroju. Zato z lahko vestjo in prepričanjem firmi Zupa-

novi k temu najnovejšemu delu častitam in želim, da bi po svojem namenu dolgo služilo v čast božjo!

Bratoma Zupanoma pa (od katerih jeden je izboren igravec na orgljah) želim, da bi na tem polju zastavljene korake še nadaljevala in še mnogo uspehov dosegla. Bilježim velespoštovanjem. Opatija, 12. aprila 1900.

Bogomir Frisek, glasbeni ravnatelj, pevski in godbeni kapelnik na carsko-rusko državnem gimnaziju carja Nikolaja I., na visoki državni dekliški šoli, kapelnik carsko-ruske vojaške godbe in titulirani svetnik, c. in kr. vojaški kapelnik itd. na D. imejitelj črnogorskega sv. Danilo reda, ruske in avstrijske spominjske kolajne in svetinj itd.

Cerkveno upravnništvo sv. Jakoba v Opatiji pa je priložilo sledečo izjavo:

Na temelju vlastitog osvedočenja a još više na temelju pismene izjave izvrstnog vještaka mnogopoštovanega g. Friseka, posjednika i kapelnika ljeđilistne glazbe u Opatiji itd. itd., kolaudatora novopostavljenih orgulja u našoj crkvi izradjenih od cjenjene firme »Braća Zupan« u Kamnogorici, Gorenjsko, izjavljujemo podpisana uprava, da je cjelokupna izradba ovih orgulja: izvanjstina, mehanizam i intonacija upravo nenadkriljiva te sa izrazom zahvalnosti, što je za relativno male novce došla do tako krasnih orgulja, daje ovu izjavu, da ju može spomenuta firma oglasiti gdje god joj se sviđi u novinama.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 21. maja.

Seje avstrijskega kmetijskega sveta na Dunaju se vdeleži v sredo tudi poslanec in vodja Povše.

V znamenji kola! Kakor pes, ki se strga z verige, skočil je sobotni »Narod« na vseučilišnega profesorja dr. Karla Štrekelja spis o Levčevem pravopisu. Zona ga je stresla, ker je dr. Štrekelj svoj spis poslal našemu listu, in tak strah je prevzel »Narodovega« jezikoslovca, da že spis obzodi, preden je sploh črko bral o razpravi. — Na skrajno surove osebnosti napade in budalosti ne bom odgovarjali, ker prof. dr. Štrekelj tega ne potrebuje; omenili smo to le zato, da svet zve, kako »Narodovi« učenjaki hočejo vvesti kol kot glavni argument tudi na vednostnem polju, kakor ga »Narodovi« politiki že davno rabijo na političnem polju.

Prof. dr. Karol Štrekelj-a je imenovala »Narodopisná společnost českoslovanská« v Pragi za dopisujočega člana; ob enem so imenovani dopisujočimi člani Th. Volkov v Parizu, prof. Vsevolod Miller v Moskvi in Stef. Ramult v Lvovu. — Zunanji slovanski svet naše odlične rojake odlikuje, naši »Narodovi« omejenci jih pa psujejo, tam govori razum, tu pa strast.

Odlikovanje. Naš rojak gosp. Josip Tomše avanziral je za majorja pri artileriji, ob enem je odlikovan z vojaškim zasluznim križcem.

Surovost »Gorenjca«. Državni poslanec dr. Krek se je pred tedni ponesrečil ter dobil znatno poškodbo na nogi, ko se je peljal iz Bohinja na kolodvor v Lesce, da odpotuje v državni zbor na Dunaj. Moral je ostati na Bohinjski Beli, odkoder se je preselil na Bled. V predvčeršnjem »Gorenjcu« nek »Blejec«, ki mora vedeti o tej nezgodi posl. dr. Kreka, povprašuje, »Kje je državni poslanec pete kurije, gošpod dr. Krek, da ni o njem ne duha, ne sluha?« Tako podel napad na poslanca, ki je uprav požrtvovalno vedno zatajeval svoje zdravje na korist ljudstva, pač označuje »Gorenjca« in ljudi okrog njega.

V občini Turjak je bil 19. maja za župana izvoljen posestnik A. Vdovič iz Dolščaka pri Robu, svetovalci pa so Jakob Mustar, Fr. Tomažin, Anton Peterlin, Janez Gerželj, Jakob Bauderk in Jožef Pudlogar.

Stavka v Vevčah se nadaljuje. Delavci se niso vrnili k delu, ker ne zaupajo sedanjemu ravnateljstvu vevške papirnice, da bi upoštevalo kako njihovo zahtevo, ako se brezpogojno vrnejo k delu. Mej delavstvom vlada vzoren red, kar je le na čast žuljavim rokam. Delavci so tovarno celo sami zastražili, da bi kaka nepoklicana oseba kaj ne poškodovala, kar bi potem padlo na rovaš delavcem. Za to vzorno obnašanje jih je pohvalil celo okrajni glavar. Vsak pijanec je odstranjen iz delavskih vrst. V soboto so zaprli delavca Briclja, ker ga je ovadilo ravnateljstvo, da je delavce hujskal v stavko, kar je pa neresnično, in pobrali so tudi še dva druga delavca. Ne vemo, če je umestno brezpogojno verjeti ovadbam ravnateljstva, vsekakor pa to ne pospešuje miru, katerega je moralo priznati tudi na mesto poklicano vojaštvo, ker se je že vrnilo nazaj v mesto. V interesu miru bi torej želeli, da delavca Briclja, o katerem soglasno pričajo vsi delavci, da ni nič kaznjivega naredil in da je le zahteval, da se bolniška blagajna uredi tako, kakor zakon zahteva, izpuste. To bode le pomnožilo vzorno obnašanje delavcev. Stavkujoči delavci imajo ob svoji strani simpatije, ker to niso nobeni »postopači«, in ne zahtevajo prav nič pretiranega. Včeraj so hoteli zborovati pri Devici Mariji v Polju, a ker je bil shod prepovedan, so prišli dopoldne na društveni shod »Slov. katoliškega delavskega društva« v Ljubljano, na katerem so govorili razni govorniki. Odposlali so vsem poklicanim faktorjem svoje zahteve, ki se krijejo z onim, kar imajo že delavci istega podjetja v Gratweinu. Povdarjali so, da niso pričeli stavke nahujskani, ampak, da je stavke vzrok ravnatelj, ki je delavca Briclja postavil brez vzroka na cesto, namesto da bi glede bolniške blagajne upošteval v zakonu zajamčene delavske pravice. Opisovali so, kako se je večkrat z njimi surovo postopalo ter se jih je celo suvalo. Plače so tako nizke, da je ob sedanji draginji neobhodno potrebno zvišanje. Moški imajo na dan večinoma po 75 do 90 kr. plače, ženske po 35 kr. in le tri po 60 kr. Za najmanjšo stvar so kaznovani po 1 gld. O kakem razsodišču ni duha

— učenost. Na lepo iznajdbo, da se bodo znanstvena vprašanja odslej reševala z glasovanjem, bo vendar treba vzeti patent, da nas ne prehiti kak — Abderit! Malo odkritosrčna se mi je tudi zdela jeza, ki jo je občutil »Slovanski narod« nad zabavljanjem Milivoja Ivanova. Ali ni on sam sprejel spisa »Phylloxera philologica«, v katerem se je »Philologus« ponižal do stališča »jezikoslovne ušice«, ki mu je bila vastatrix ne samo resnice, ampak tudi osebne časti? Na tako polje ne maram za njim!

Red, ki se ga hočem držati v tej oceni, se naslanja povsod na Levčev pravopis in ne na razporedbo njega kritik.

I. H glasoslovju.

§ 3. in 4.

Ti točki so nekateri kritiki grajali. Eden je zahteval, da naj se izbrišejo zgledi, kakor: *jetrnik*, *jednat*, *kakršen*, *ciprski*, *flistrski*, *igrski*, *metrski*, *ogrski*, *sestrski*, ker se v njih čuje pred *r* polglasnik (Perušek str. 27.).

Večina slovenskega naroda, zlasti pa merodajni Dolenjci govoré za stari slovanski in nekdaj splošno tudi slovenski zlogotvorni *r* (*r*) ne več *r*, ampak *rr*, v nekaterih krajih po narečju in primeru tudi *er*, *ar*, *or*, *ro*. Zato je Škrabec nastavljal staro pisavo *er* za edino pravopisno opravičeno, ker tudi sicer zaznamenuje sedanja orto-

On tudi dosledno piše *serce*, *vert*, v nasprotju z vsemi drugimi slovanskimi pisatelji. Seveda piše potem ne samo v korenskih, ampak tudi v končniških delih dosledno samo *er*: *sesterski*, *jedernat*, *kakeršen*, *ciperski*, *igerski*, *flistrski*... Ta pisava (*er* za stari *r*), vstrezajoča zapadni izreki, je bila več stoletij sem do šestdesetih let sploh navadna povsod, razen v prekmurščini. Šele po veljavnosti Miklošiča, ki je rojen v kraju, kjer se še govori *r* za stari *r*, se je vmeknila pisavi s samim *r* po češkem in srbskem vzoru, ter je bila sprejeta skoraj splošno.

Doslednost je terjala (in Miklošič se je ni vstrašil), da je ta *r* pisati ne samo v korenskih, ampak tudi v končniških delih besed, ker bi sicer imeli zmes dvojne pisave: če pišem *ert*, moram dosledno tudi pisati *sestrski*, obe besedi se glasita na zapadu bolj ali manj splošno *vert*, *sestrski*, na vzhodu *ert*, *sestrski*. To potrebno doslednost poznajo v resnici pisatelji ogrskih Slovencev (Prekmurcev), ki so že davno pred Miklošičem pisali za *r* samo *r* v korenskih in v končniških delih besed. V njih spisih sicer ni najti za končniške dele mnogo zgledov, ker so take besedne tvorbe same po sebi precej redke, vendar morem iz Küzmica (Nouvi zakon 1817) navesti: *szrebrni* 84, 90, *szrebrne* 90, 713, *szrebrna* 604, *szrebrnár* 386; *czomprnske* (knige) 386, *czomprnije* 713, *czomprnikov* 737, *czomprnicke* 739; *gyedrho* 161, 660; *gyedrni* 596, 682; *gyedrnoga* 515; *gyedrnosst* 512, 514, 659; *gyedrnosati* 512, 659; *gyedrnosati* 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

osstrics 640 itd. Isto vidimo tudi pri Kossicsu ob času, ko še ni vplivala nanj zapadna slovenščina, n. pr. v knjigi: Kratki návuk vognrszkoga jezika 1833, kjer se povsod piše le *vognrszki*. Tudi o Agustichu velja toisto (Návuk *vognrszkoga* jezika za zacsetnike 1876), vendar se na tega nočem opirati, ker bi kedo vtegnil reči, da je to že vpliv moderne slovenske in hrvaške ortografije. Le tu pa tam nahajamo pisavo *er* v besedah: *mesterszki*, *paverszki*, *veterni*. Pri teh besedah se izgovarja *e* čisto; izposojen je iz imenovalnika *mešter*, *paver*, *veter*. Enako se je pregibni *e* ali *a* iz edninskega imenovalnika ali množinskega rodilnika v posameznih primerih vrnil na taka mesta tudi v češčini in hrvaščini ter mnogotero izpodrinil stare tvorbe; primerjaj č. *jadrce*, *jadrny* poleg *jadržce*, *vadržce* poleg *vadržce* itd.; ali srbsko-hrvaško *srebrn*, *Srebrnica* poleg *srebarce*, *istrski* še v 16. stoletju za današnji *istarski*, *jedrce* („u gornjem Primorju, a u nas bi kazali jedárce“ Vuk), *jedrn*, *jadrn*, *jedrník*, *jedrniti se* poleg *jedar-nica*, *jedarnji*, *jedarški* (Rječnik akad. IV., 524, 562), *nutrjni*, *vjetrni* mlin („ždrijelo navrh Lovčena, za koje se pripovijeda, da je na njemu negda bio vjetrni mlin“, Vuk), *pastva*, *pastma*, *pastrnjak* (pastinaca), *Grabrčak*, *Grabrk* (krajna imena od »grabar« carpinus, Rječnik akad. II. 358), *ugrk* („crv, što živi ljeti u goveda ispod kože“, Vuk, slov. *ogrec*, stsl. * *agrn*), kar pa ne spada popolnoma sem.

ne sluha. Našteli so več takih slučajev. Popoldne nimajo za malico nikakega odmora. Bradnik M. jih psuje s »hudiči«. Delavcem se daje plača v kuvertah in vsakemu se za kuverto odbije 1 kr.! Tako lela to kapitalistično papirno podjetje celo pri kuvertah dobiček z delavskimi žulji! Uprav kriče je, da obrtnega nadzornika iz Gradca še vedno ni od nobene strani. Zakaj imamo obrtno nadzorništvo. Da se spreha po Gradu? Včeraj formulovane zahteve stavkujočih se glase: 1. Zboljšanje delavskih plač pri moških za 40% in ženskah za 30%; 2. Odpustitev gospodov Mayerja in Pollaka; 3. Popoldne 1/2 ure odmora za južino. Dosedanji odmor za zajutrek naj se vzdrži; 4. Kazni ne smejo presegati svote 1 krone pri moških delavcih, pri ženskah ne 40 vin. Višje kazni se smejo odmeriti le potom razsodišča in brez izjave razsodišča ne sme biti odpusčen noben delavec; 5. Razsodišče obstoji iz 15 članov, katere prosto voli vsak oddelek. Na delavce se pri tem ne sme upliviati na noben način. Razsodišče naznanja svoje sklepe pismeno; 6. Nedeljsko delo, ako prestopi čas 4 ur, se šteje kot celodnevno delo. Pet ur dela preko navadnega delavnega časa se smatra za celodnevno delo. 7. Delavce naj se izplačuje vsako drugo soboto; 8. Zahtevamo isto odškodnino za stanovanje in kurjavo, kakor jo imajo delavci v Gratweinu. 9. Pri pogrebu delavca ga mora spremljati 20 tovarišev, ne da bi bili pri tem na zaslužku oškodovani. Vladni zastopnik je včeraj videl na shodu poštene, resne obraze stavkujočih. Pričakujemo, da bo vlada s svojim vplivom storila odločne korake v korist zatiranega delavstva, da se skoro prične v Vevčah zopet veselo delo in se naseli ondaj zadovoljnost. Delavci jo bodo blagoslovili zato. Delavce pa prosimo, da se obnašajo, kakor doslej možato in dostojno, ker vsak izgrede bi njihovi nasprotniki izrabili proti upravičenim delavskim zahtevam. — Ob sklepu lista čujemo, da je prišel končno iz Gradca vsaj namestnik obrtnega nadzorništva in da so se pričela pogajanja.

Imenovan je okrajni komisar Oton pl. Detela deželnovladni tajnikom za Kranjsko.

Politično in gospodarsko društvo Ljutomersko priredi dne 27. maja popoldne ob 3. uri pri sv. Juriju na Ščavnici v gostilni g. Martina Slana, javno zborovanje s sledečim vsporedom: 1. naše gospodarske razmere, govori g. dr. Anton Brumen; 2. poročilo o političnem položaju in o štajerskem dež. zboru, govori dr. poslanec g. dr. Franjo Rosina; 3. razni nasveti. Na obilno udeležbo vabi vse slovenske rodoljube odbor.

Poročil se je včeraj v Ljubljani zemljemski pristav g. Feliks Justin z gospodično Jelico Pehani. — Poročil se je g. Jos. Seunig, trgovec, z gđ. Ano Pribil.

Narodna dirka se včeraj radi slabega vremena ni vršila ter je preložena na prihodnji četrtek.

Kmetijska družba goriška. Podpredsednik kmetijske družbe v Gorici vitez Bolle se je odpovedal podpredsedništvu ter bode dne 18. junija ob 10. uri popoldne radi tega v Gorici izredni občni zbor.

Iz učiteljskih krogov. Pred izpraševalno komisijo v Gorici so napravili skupnjo učiteljske sposobnosti: Gospod Ernest Terčič, šolski vodja v Mirniku, iz prirodopisja, matematike in fizike, g. Adolf Komac, nadučitelj v Devinu, iz zgodovine, zemljepisja in slovenščine s slovenskim učnim jezikom. Iz istih predmetov s slovenskim in nemškim učnim jezikom je naredila skupnjo gđ. Lavoslava Koršič, učiteljica v »Šolskem Domu« v Gorici.

Blamiran laški advokat. Pri tržaškem deželnem sodišču se je nedavno vršila obravnava, pri kateri je tožiteljico okoličanko zastopal italijanski odvetnik. Tožiteljica je zastopal slovenski odvetnik. Sodišče je spoznalo, da se tožiteljica ne more izražati italijanski, naj ji laški advokat tudi z vso silo pomaga, in odredilo je, da se tožiteljica slovenski zaslži. Laški advokat se je proti temu pritožil, češ, da je bila s tem njemu, ki je nevedč slovenskega jezika, odvzeta možnost razpravljanja. Višje sodišče je pritožbo odbilo z utemeljevanjem, da se je stranka morala zaslžati slovenski, ako jo je

miroval — pritožil se je na najvišje sodišče na Dunaju, a tudi tukaj je dobil dolg nos. Ali mu bode sedaj te proteste plačala slovenska stranka?

Ruski mornarji v Trstu. V soboto popoldne je priplula v tržaško luko velika ruska oklopna ladja »Aleksander II.« v spremstvu jedne torpedovke. Na krovu oklopnice se je nahajal veliki knez Mihail Nikolajevič, ki je odpotoval skoro potem na Dunaj.

Poštna zveza po Soški dolini. Doselej je hodila pošta iz Gorice po Soški dolini dvakrat tja in nazaj. Sedaj hočejo ustanoviti še tretjo zvezo in bi pošta odhajala iz Gorice ob 8. uri zjutraj.

Javkanje Italijanissimov se zopet čuje iz Istre. Udom okr. šolskega sveta v Pazinu je imenovan ravnatelj c. kr. hrvatske gimnazije v Pazinu g. Matejčič. Lahone silno peče, ker je tako baje zapostavljen Mitis, ravnatelj njihovega srednješolskega zavoda. Ej, Pazin je še v Avstriji in ne pod beneško republiko.

Forempoher obsojen. V soboto se je proglasila v Reki razsodba glede znane nesreče v reškem zalivu, ki jo je povzročilo trčenje »Ike« z angleškim parobrodom »Thyria«. Zapovednik »Ike« Roman Forempoher je bil obsojen na 4 mesece zapore, v katere mu je uračunjen 2 meseca dolgi preiskovalni zapor. Razsodba je vzbudila senzacijo, ker se je Hrvat Forempoher izbornu opravičeval vsake krivde.

Novice iz Radovljice. Novo planinsko kočjo je dobila radovljiška podružnica »Slovenskega planinskega društva«. Gospa Terezija Soukopova, rojena Tomčeva, ji je darovala od nje očeta na Begunjski zgrajeno kočjo. Ime bode kočja »Tomčeva kočja«. — Radovljiška godba priredi 27. t. m. na vrtu restavracije gospoda V. Hudovernika koncert. Začetek ob 5. uri popoldne. Vstopnina 50 h. — Umrli je gospa Ter. Premrou pl. Premierstein, rojena Kristaj, soproga c. kr. okrajnega stražmojstra v Radovljici. — Radovljiška podružnica »Slovenskega planinskega društva« priredi na binkoštni ponedeljek v Kropi veselico na korist pokritja stroškov brvi čez Savo med Radovljico in Kamnogorico. Veselica se bode vršila v prostorih g. J. Jalena.

Efektno tombolo je dovolilo ministerstvo kmetijski podružnici in gasilnemu društvu v Begunjah na Gorenjskem.

Na Brezjah se obhaja dne 24. maja na vnebohod praznik Marije Pomočnice kristijanov, ki je ob enem glavni praznik dekleške Marijine družbe mošenjske. Kakor ob vseh Marijinih praznikih, bosta tudi ta dan sveti maši ob pol 7. in 10. uri. Popoldne je slovesni družbeni shod z govorom ob pol 3. Sicer se obhaja na Brezjah vsako prvo nedeljo v mesecu ob pol 3. shod s pridigo za M. družbe in vsako tretjo mesečno nedeljo ob isti uri shod za tretjerednike.

Umrli je v Ljubljani gosp. Anton Samuda, c. kr. višji finančni svetnik v starosti 61 let. — Danes ob 6. popoldne bo pogreb.

Ljubljanske novice. Ruski gost Valentin pl. Goslov, sotrudnik »Novoje Vr.«, se je mudil v soboto v Ljubljani ter mu je »Slovensko planinsko društvo« priredilo časten večer, katerega se je udeležilo okolu 40 članov ruskega kruška in slovenskih planincev. Navzočih je bilo tudi mnogo dam. Ruskemu gostu je govoril gospod notar Plantan. — Tatu prijeli so včeraj pri gospodični Jožefi Jančar Pred škofijo. Tat je pekovski pomočnik Kočevac Janez Hutter, ki je na razne načine s svojimi dolgimi prsti oškodoval gospodinjo. Služkinja Micka je včeraj opazila, da manjka 22 gld. od popoldne preštetega denarja. Preiskali so Hutterjev kovček in dobili v njem denar in pet ključev. Imel je ključ od prodajalne ter je tako lahko prišel krast, kadar ni bilo nikogar v prodajalni. Moral je na ta način že dalje časa poskušati svojo srečo, ker si je zadnji čas omislil precej obleke. — Konj splašil se je danes popoldne Buzzolinijevemu hlapcu v Prešernovih ulicah. Hlapec je pal pod voz ter mu je kolo šlo čez prsa. Tudi na očesu se je tako poškodoval, da mu je izteklo. Konj je hlapca vlekel čez franciškanski most ter so ga še le v Špitalskih ulicah rešili izpod konjskih kopit. Ustavil je besnega konja Pred škofijo 16letni Karol

hudi na bicikliste. S svojimi zobmi je pomeril hlače Levčev pes trgovskemu učencu Puppisu, drug pes je pa obkal realca Bruno Schotta. — Poročila se je v tukajšnji protestantski cerkvi hči tukajšnjega trgovca gđ. Roza Hamann z dr. Avgust Grahom iz Düsseldorfa. — Umrli je v 74. letu gospa Marija Regnard v tukajšnji hiralnici. — Pri bukvovezu Bonaču se je na nekem stroju ponesrečil na roki Al. Tičar. — Kolo, vredno 160 kron, je danes ob tridevrt na 12. uro nekdo ukradel jermenarskemu mojstru Jožefu Bartlu. Pustil ga je za trenutek pred prodajalno, da bi se peljal h kosilu, pa je v hipu izginilo. — Ubegele deček Anton Vohla, ki je bil pri gospej Klein na Mestnem trgu, in jo je mahnil proti Gorici. Predno je odšel, skril se je v sobi, namestu da bi šel v šolo, vlomil v omaro in vzel gospej jeden desetak. — Laha napil se je včeraj Giontinijev hlapec Habjan tako močno, da ni našel pota iz gostilne. Namestu da bi šel na cesto, zabredel je na stopnice v klet. Štrbunknil je po stopnicah in se močno pobil na glavi. — Klop premetavali so danes po noči pod Tivolij ljubljanski ponočnjaki. Konec »špasa« je naredil policaj.

Pred upravnim sodiščem na Dunaju se vrši dne 31. maja obravnava o pritožbi g. V. Pfeiferja iz Krškega proti prizivni komisiji za odmero dohodninskega davka.

Železniški svet se snide na Dunaju 6. junija.

Zopet nemški agitator. V Teharjih pri Celju so zaprli tamošnjega kovača Tlakarja in ga izročili sodišču v Celju. Nanj leti sum, da je nekega učenca štorjanske tovarne k tatvini zapeljeval s tem, da mu je dajal za vsak ukradeni koš železa 10 kr. — Tlakar je bil pri vsaki volitvi nemški agitator in je bil prvi, ki je začel o trgovini »Merkur« razširjati vesti, ki so v stanu spraviti trgovino ob zaupanje. Mož je bil vedno v zvezi s celjskimi in štorjanskimi Nemci.

Pokradli so v noči od 13. na 14. t. m. dosedaj neznani tatovi različne jestvine Jos. Starihi v Osojniku in Jak. Golobiču v Štrekljencu. Odnegli so prvemu tudi 4 krone denarja. Sodi se, da so tatvino izvršili Francič in drugovi, ki so pobegnili iz novomeškega zapore in katerih jeden, Jan. Mitrovič, je služil pri Golobiču za hlapca.

Slavnost v Sarajevu in Slovenci. O binkoštih razvije hrvatsko pevsko društvo »Trebevič« svojo zastavo. K slavnosti vabi društvo tudi slovenska društva. Kakor nam znano, odzvalo se je doslej pevsko društvo »Lira« iz Kamnika. Odhod iz Ljubljane je v petek dne 1. junija ob 1/2 3. uri popoldne s poštnim vlakom, dohod v Sarajevo v soboto ob 3. uri popoldne. Vožnja iz Ljubljane do Sarajeva in nazaj velja 16 kron. Želeti bi bilo, da bi k slavnosti Hrvatstva v Bosni peljalo se kaj več Slovencev.

Umorjeni najden — živ. Poročali smo, da so oblasti iskale nekega Potonija, o katerem se je sumilo, da je bil ob soškem mostu blizu vasi Pieris v Furlaniji umorjen, ali pa, da se je umoril sam. Nekateri so sumili, da je Potoni sam nalašč pustil ob mostu klobuk, prazno denarnico, in privezal vrv preko mostu, sam pa pobegnil v blaženo Italijo. Ti poslednji so imeli prav. Pontonija, katerega niso mogli dobiti po šumah pri Pierisu in v Soči, so aretovali laški karabinerji v Palmi.

Ameriški Čehi protestujejo. Delegati prve češke katoliške osrednje jednote, ki ima 5000 članov, so se zbrali v Chicagi. Protestovali so, da bi se Češka razdelila v tri jezikovne dele.

Društva.

(Trgovska in obrtniška zbornica) ima v torek dne 22. maja 1900 ob 2. uri popoldne v magistratni dvorani javno sejo. Dnevni red: Volitev zastopnika v šolski odbor obrtno nadaljevalne šole v Smartnem. Poročilo o prošnji občin Podgora, Kampilje za dovolitev štirih letnih semnje. Poročilo o dopisu zbornice v Bolcanu glede spremembe določil o davščine prosti porabi žganja. Poročilo o prošnji občine Lesce za dovolitev dveh živinskih semnje. Poročilo o prošnji občine Mokronog za dovolitev dveh letnih semnje za blago. Poročilo o prošnji za dovolitev naprave javne tehtnice v Sen-

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 21. maja. Cesar je podelil praškemu nadškofu pl. Skrbenskyju čast tajnega svetnika.

Dunaj, 21. maja. Mati ministra dr. Režeka, Katarina Režek je umrla včeraj popoldne v 75. letu starosti.

Dunaj, 21. maja. Tu umrla vdova dvornega svetnika Biela je zapustila dve hiši vredni 450.000 kron za ustanove dijakom svetnih fakultet na dunajski univerzi.

Praga, 21. maja. Cesarski namestnik grof Coudenhove je bil poklican k cesarju v Budimpešto.

Krakov, 21. maja. Povodom 500 letnice Jagelonskega vseučilišča se je podala deputacija z rektorjem grofom Tarnovskim na čelu, v Budimpešto, da pokloni cesarju udanostno adresu.

Budimpešta, 21. maja. Minister Körber je bil danes pri cesarju v daljši avdijenci, potem se je posvetoval s Szellom.

Benetke, 21. maja. Don Karlos je prišel sem iz Gorice ter se bode tu stalno naselil.

Berolin, 21. maja. Jutri zvečer se vrši velik javni protestni shod proti lex Heinze, ki ga priredi Goethejeva zveza. Govorili bodo Sudermann, Liszt in poslanca Müller in Heine.

Berolin, 21. maja. Tu se je pričela stavka uslužbencev na raznih cestnih železnicah.

Berolin, 21. maja. Pri tramwaju je nastal štrajk. Razburjene množice so tramvaj-vozeve ometavale s kamenjem. Policija je rabila orožje. Iz posameznih hiš so streljali na policijo. Strajkujoči se niso udeleževali izgrediv. Dva policaja sta smrtno ranjena, dva delavca sta vsled ran prizadetih po sabljah umrla. Lahko ranjenih je 50 oseb. Zaprtih 103.

Vojska v Južni Afriki.

Bitka za Mafeking je sedaj končana. Mesto je v angleških rokah, z njim vred pa tudi vsi burški oblegovalci s topovi vred, kakor javlja najnovejše poročilo časnika »Daily News«. V sredo se je burški general Delarey še hrabro boril z angleško posadko in, kakor je razvidno, bi se bil tudi ustavljal nekaj časa zunanemu pritisku, da ni odnehal jeden njegovih častnikov in odprl poti sovražniku. Koliko je na tem resnice, se seveda ne ve. Preveč različna so bila že poročila o kapitulaciji Mafekinga. Najprej so si ga osvojili Buri in zajeli Angleže. Kmalu zatem je angleška pomoč prodrla blizu Mafekinga in so Buri opustili obleganje, sedaj so pa vse Bure zajeli Angleži. Jedno ali pa celo dvoje teh poročil ne more biti resnično. Vendar se sme trdit, da Buri niso ostali zmagovalci, ako je le res, da so Angleži dobili pomoč.

Maršal Roberts je sedaj nenadno obtičal v Kroonstadu. Morda čaka Bullerja, ki se prav naglo pomika proti severu.

London, 21. maja. (C. B.) »Daily News« poroča iz Laurence - Marqueza: Vso bursko armado pri Mafeking s topovi vred so 17. t. m. ujeli Angleži.

London, 21. maja. General Buller poroča iz New - Castle 19. t. m.: General Clery je odšel danes v Ingogo, Dundonald v Laingsnek. Zadnji sovražnikov oddelek smo skoro (!) dohiteli. Nekaj Burov smo ujeli in ugrabili nekaj vozov. Jaz sem ostavil Ladysmith 10. maja in sem prehodil sedaj 138 milj.

London, 21. maja. Iz Pretorije poročajo 19. t. m.: Angleški posadki v Mafeking je došla pomoč v sredo ponoči. General Delarey se je celi dan dobro ustavljal angleški posadki, toda zvečer se je umaknil jeden njegovih častnikov, ne da bi Delarey vedel zato, in odprl pomoči pet v Mafeking.

Po sklepu poročila.

London, 21. maja. Čuje se, da je Salisbury dobil brzojavno Krügerjeve mirovne pogoje.

London, 21. maja. Minister predsednik Salisbury je dobil v zadnjih 24 urah brzojavno od Krügerja poročilo.

Holandcem iz Natale in Kopa dovolijo dosedanje pravice. Ako ne, razdenejo Buri Johannesburgske rudnike.

London, 21. maja. „Standard“ javlja, da je general Dewet izjavil Robertsu, da se mu vda s 1000 možmi, ako Roberts tem dovoli vrniti se na svoje kmetije. Roberts zahteva brezpogojno kapitulacijo.

Zaročenca.

(I promessi sposi.)

Milanska povest iz sedemnajstega veka. — Laški spisal Alessandro Manzoni. prevel I. B.—č.

(Dalje)

Manjkalo je le še prilike, sunka, kakoršnega koli povoda, in besede bi se spremenile v dejanja. Ni ga bilo treba dolgo čakati. Proti jutru pridejo iz pekarij dečki, da bi nesli v košarah kruh po navadnih hišah. Jedva pride eden teh nepridipravedčkov do prve gruč ljudij, ko pade žareča iskra v smodnik. „Poglejte, če ni kruha!“ zakriči sto glasov ob jednem. „Da, za nasilnike, ki živé v razkošji! Nas pa pusté umirati“, pravi nekdo, približa se dečku, položi roko na rob koša, potegne in reče: „Stoj, da pogledam!“ Deček zarudi, obledi, trese se, kakor bi hotel reči: „Pustite me, da grem svojo pot!“ A beseda mu zastane v grlu. Roke mu odjenjajo, skuša jih oprostiti iz naramnic. „Doli s košem!“ kriče vsi. Več rok ga zagrabi in postavi na tla. Pogrinjalo vržejo v stran; prijetna vonjava se zaširi naokolo. „Tudi mi smo kristijani in smemo jesti kruh!“ reče prvi, vzame hlebček, vzdigne ga in pokaže množici ter zasadi zobe vanj. Tedaj pa roke po košu, in hlebčki v zrak! Kakor bi trenil, je bila košara prazna. Tiste, ki niso ničesar ujeli, je mikal plen drugih. Ohrabri jih to lahko delo in v kopah gredó iskat drugih košev. Kolikor jih dobé, toliko jih izprazni. Nosačem ni bilo treba ničesar žalega storiti. Oni, ki so bili po nesreči baš na cesti, videli so uže, kaj jim preti, postavili breme na tla in odnesli peté. Vendar je bilo še vedno mnogo več takih, ki so ostali s praznim želodcem. Tudi zmagovalci niso bili zadovoljni s tako majhnim plenom. Pomešajo se ti z onimi in bila je skupaj množica, pripravljena, da uprizoni še kako večjo zmešnjavo. Začuje se krik: „K pekom! k pekom!...“

V ulici la Corsia de' Servi je bila in je še pekarija, ki hrani še dandanes isto ime. V toskanskem narečju bi se zvala pe-

karija „pri krevljah“, v milanskem narečju pa je to ime sestavljeno iz tako čudnih, nepravilnih in groznih besed, da abeceda nima znakov, s katerimi bi ta glas!) kako mogli izraziti. Tja jo udari množica. V pekariji so ravno izpraševali dečka, ki se je vrnil brez koša in je ves prestrašen in zmrušen jecljaje pripovedoval svoj žalostni dogodljaj. Namah se čuje vris in hrum, ki se vedno bolj bliža in večja. Prikažejo se prve množice.

Zapreti, zapreti! urno, urno! Jeden teče po pomoč k glavarju straže, drugi zapró naglo prodajalnico in zapahnejo durnice. Ljudstvo se zvonaj zbira in kriči: „Kruha! kruha! odprite! odprite!“

Kmalu nato dospé glavar straže z oddelkom helebardirjev. „Prostor, otroci! Domov, domov! Dajte prostora glavarju!“ kličejo helebardirji. Ljudstva še ni bilo posebno mnogo in se umakne, da so se vojaki mogli pririti do vrat, kjer se postavijo, četudi ne v vrsto, pa vendar v gručo.

„Toda, otroci“, govori glavar, „kaj delate tu? Domov, domov! Kje je strah božji? Kaj poreče naš kralj? Nič žalega vam ne storimo, če greste domov. Bodite pridni! Kaj vendar hočete tu, da vas je taka gnječa? Nič dobrega, ne za dušo in ne za telo! Domov, domov!“

Oni, ki so videli v obraz govornikov in slišali njegove besede, pri najboljši volji niso mogli ubogati, ker so jih rinili in suvali oni, ki so stali za njimi in katere so porivali zopet drugi naprej, kakor valovi drug drugega, tja do roba množice, ki se je vedno večala. Glavar je bil v zagati. „Potisnite jih nazaj, da morem dihati“, reče helebardirjem, a ne storite nikomur nič žalega! Skusimo priti v prodajalnico! Trkajte! Potisnite ljudstvo nazaj!“ (Dalje prih.)

1) El prestin di scanse.

Umrli so:

18. maja. Frančiška Brate, perica, 41 let. Zaloška cesta 13, plućnica. — Jurij Baraga, slikarja sin, 1½ meseca. Gradišče 6, oslabljenje.

19. maja. Jožefa Srebotnjak, delavka, 21 let, Florijanske ulice 9, jetika.

V hiralnici:

17. maja. Marijana Dimnik, dnarica, 70 let, lapus facies.

18. maja. Matevž Križič, gostič, 82 let, ostarelost.

19. maja. Marija Regnard, zasebnica, 74 let, vsled raka.

V bolnišnici:

16. maja. Antonija Dolničar, kajzarja hči, 2 leti, jetika. — Primož Gams, gostič, 81 let, ostarelost. — Marija Mesec, mizarja žena, 61 let, plućnica.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306-2 m, srednji zračni tlak 736-0 mm.

čas opazovanja	stanje barometra v mm.	temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padevina v mm.
19. 9. zveč.	733.0	13.6	sl. jvzh.	oblačno	
20. 7. zjutr.	737.1	8.1	p. m. vzh.	dež	7.3
2. popol.	740.2	7.6	sl. vzh.	oblačno	
20. 9. zveč.	740.5	8.0	sl. svzh.	oblačno	
21. 7. zjutr.	740.1	5.0	sl. svzh.	megla	0.4
2. popol.	737.4	16.7	ar. jug.	jasno	

Srednja temperatura sobote 12.5°, normale: 14.5°. Srednja temperatura nedelje 7.9°, normale: 14.6°.

Spirtni laki, vsakovrstni: lak za usnje, ličilni lak, lak za etikete, lak za tla, naravnobarven in v vseh bojah, dobiva se pri tvrdki **BRATA EBERL** v Ljubljani, Franciskanske ulice.

Vnana naročila proti povzetju. 228 25 11-1

Prodá se posestvo

v Dobrunjah hiš. št. 29

pošta Spod. Hrušica

z vso opravo in živino vred.

Natančneje se poizvé pri **Jakobu Jesih**, v Ljubljani, Radeckega vas št. 18. 469 3-1

Prostovoljna prodaja.

Vsled sklepa odbora upnikov se bode

trgovska zaloga in oprava

iz konkurzne mase tvrdke **Ferd. Bilina & Kasch** v Ljubljani in

gostilniška oprava

iz konkurzne mase **Ferdinanda Bilina** iz Ljubljane v celoti prostovoljno predala.

Pismene ponudbe naj se blagovolijo doposlati

do 31. maja 1900

upravitelju **dr. Albinu Sayer-ju**, advokatu v Ljubljani.

472 3-1

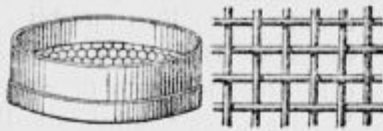
Prodaja košnje.

V sredo, 23. t. m., dopoldne ob 10. uri se bode

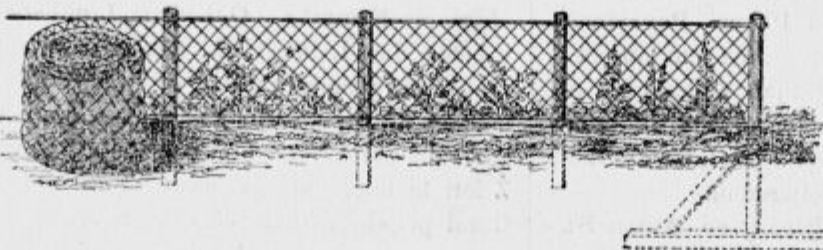
košnja na križevniških travnikih pri Koleziji (seno in otava) na lici mesta prodajala.

458 2-2

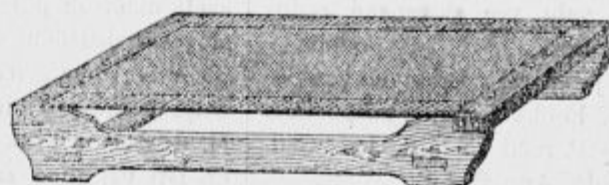
Dr. Vok.

Narejena sita in rešeta z lesenim obodom v vseh velikostih.

Ograja gozdov, pašnikov, vrtov itd.

Elastične posteljne mreže (Spiral-Drahtmatratzen) iz galvanizirane jeklene žice.

289 12-9

Karol Zupančič, Jurjevica pri Ribnici, Kranjsko,
izdelovatelj žičnih (dratenih) tkanin ter pletenin in trgovina s sitarskim, rešetarskim in lesenim blagom.

Priporoča slavnemu p. n. občinstvu svoje **pletenine iz žice**, pletene s strojem po vzorcih, za ograjo gozdov in vrtov, za fazanerije, kurnike, golobnjake; **mreže za presejanje** gramoza in peska. — Izdeluje in ima veliko zalogo **medene, pocinjene in železne tkanine** za stroje, mline, okna, kleti; mesne sitnice, prožne posteljne mreže (Drahtmatratzen) v raznih velikostih, raznovrstna sita, rešeta za tovarne in mline, kape za ogrebanje čebel, pokrivala za jedila, **razno leseno (suho) robo** itd. po najnižji ceni. — **Čeniki na zahtevanje brezplačno.**

Dunajska borza.

Dne 21. maja.	
Skupni državni dolg v notah	97.65
Skupni državni dolg v srebru	97.25
Avstrijska zlata renta 4%	116.—
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	96.75
Ogerska zlata renta 4%	116.15
Ogerska kronska renta 4%, 200	91.40
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	177.5
Kreditne delnice, 160 gld.	723.75
London vista	242.42
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	118.27

Dne 18. maja.	
20 mark	23.66
20 frankov (napoleonor)	19.27
Italijanski bankovci	90.45
C. kr. cekini	11.34
3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	168.—
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	158.—
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	202.40
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	94.—
Tisne srečke 4%, 100 gld.	137.75
Dunavske vravnjavne srečke 5%	252.—

Dunavsko vravnjavno posojilo l. 1878	108.—
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	94.50
Prioritetne obveznice državne železnice	412.50
južne železnice 3%	322.50
južne železnice 5%	118.25
dolenjskih železnice 4%	99.50
Kreditne srečke, 100 gld.	398.—
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	335.—
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	41.20
Ogerskega	5.—
5% srečke	20.—
Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	13.—
Rudolfove srečke, 10 gld.	63.50

Salmove srečke, 40 gld.	175.25
St. Genois srečke, 40 gld.	183.—
Waldsteinove srečke, 30 gld.	178.—
Ljubljanske srečke	49.—
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	285.—
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	627.5
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	788.—
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	108.50
Splošna avstrijska stavbinska družba	177.—
Montauska družba avstr. plan.	520.50
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	410.—
Papirnih rubljev 100	255.75

Nakup in prodaja
vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za zube pri žrebanjih, pri izžrebanju
najmanjšega dobitka. — **Promese** za vsako žrebanje.
Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarišna delniška družba
„M E R C U R“
I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strubelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih,
potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostih
papirjev in vestni svet za doseg kolikor je mogoče visocega
obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnice.